„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на цел табаку, а уторницом на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 8. У Новом Саду у недељу 16. (28.) јануара 1883. ГОДИНА XVIII.

ЈЕЗИК НАРОДНОСТИ У УГАРСКОЈ И У АУСТРИЈИ.

(Т. Б.) Није нужно доказивати, да питање народности у Угарској такозваним законом о њиховој равноправности још није решено. Осигурати једној народности сва права, која јој као таковој припадају, а свима другим народностима уступити тек најмањи део тих права, но при томе захтевати, да ове у сношењу свију државних терета са оном првом сасвим изједначене буду — то значи равноправност исмевати, а не равноправност признати. Ту не може бити речи о равноправности свију народности, него о привилегисању, повлашћењу једне народности на уштрб и штету права свију других. Речени закон, који оно не заслужено име на себи носи, није ништа друго, него привилегија мађарске народности, и са тог гледишта не само да по правој вредности својој спада са данашње површине јавног права на ниски ступањ средњега века, него још и ниже; јер средњи век био је бар толико правичан, да је за привилегисано стање и веће дужности привезао, дочим овај закон поред једнаких дужности одвећ неједнака права дели, нека шта више и не признаје.

Сумње нема да срећно решење питања народности понајвећма зависи од срећног решења питања о језику као најглавнијој, или бар једној од најглавнијих чињеница народности. Велика је несрећа и по ове, т. ј. по народности, и по државу, што се је овај закон баш о овај услов срећног решења највећма огрешио. Мађарска већина на угарском сабору дала је године 1868. у том погледу народностима далеко мање, него што је за време провизорије дати обећавала. Осим неких незнатних уступака на муниципалном пољу, који су међутим касније у пракси парализовани, није чародностима право на језик ни у чем више признато. Особито су истиснути језици њихови из свију државних звања и завода, о централној управи и земаљском сабору да и не говоримо.

Бадава се је упињала мађарска већина, да ову очевидну неправду одбрани, извини и улепша. Велика већина дотичних њених разлога тако је ништава, да не заслужује ни с које стране озбиљног опровргавања. Једва је у стању била, да са практичног гледишта изнесе неколико разлога, који су код неискусних духова у први мах захтеве њене у неколико као основане приказивали. Ово су били разлози, који су се на јефтиноћу, једноставност и брзину државних звања и њиховог деловања односили.

Поставив не истиниту тврдњу, да у Угарској нема довољног броја званичничких снага, које би у стању биле, да на свима земаљским језицима званичне ствари обављају, тврдили су они даље, да би с једне стране све снаге само на уштрб свога општег и стручног образовања све те силне језике изучавати могле, с друге стране пак, да би званично пословање у више језика, не само државу скупље стало, него да би и његовој једноставности и брзини на уштрб било, дочим је брзина, особито у суђењу, један од првих услова здравог и корисног пословања.

Коме значајне дебате о овом питању на сабору од год. 1868. још у памети стоје, тај ће се сетити, да су народносни посланици још онда неумесност и ових „практичних“ разлога довољно одкрили. Но мађарска већина не хтеде од својих назора одустати, велећи, да ће се о практичној вредности тог закона тек онда говорити моћи, кад исти у праксу уђе.

Данас је ево и то време приспело. Протекло је готово пуних 14 година, од како је тај закон у пракси, па је ли му се практична вредност засведочила? Није ни у ком погледу. Нека спољашња, привидна једноставност у пословању постигла се је у толико, што сва државна звања раде у језику, који је свима оним странкама, које не припадају мађарској народности, сасвим неразумљив. Број оних, који данас мађарским језиком говоре, није овим законом нимало већи постао, него што би и без њега био. Што се пак тиче јефтиноће и брзине у пословању, та је такова, да осим Турске једва има државе у Европи, која би у том погледу иза нас долазила. Искуство од 14 година показало је, да наша државна звања нису ни у чем јефтинија од оних у другим државама, дочим се са обзиром на правилно, добро и брзо пословање са овима, особито са аустријским. ни близу сравнити не могу. А шта тек да кажемо о пословању овом с обзиром на утицај његов на интересе народа и странака који са државним звањима посла имају? Ми би могли стотинама конкретних случајева из ових 14 година навести, у којима су поједине странке, које све укупно тек опет народ сачињавају, грдно оштећене за то, што чиновници њих, а они чиновнике не могоше разумети. Колико би таких случајева други навести знали? Један поглед на грдни број призива против решења државних звања, коме равног нигде не налазимо, најбоље нам расветљује онај непрегледни низ силних штета, који из овог неразумног поступка проистичу. Штетност ових злих посљедица не упада одмах у очи, јер је на неизбројне поједине случајеве подељена, који се не даду лако од једаред прегледати; али се тежина њена у народу горко осећа и ко има прилике, да се са прикупљањем ових случајева и за мало позабави, тај ће се за цело ужаснути од крајњих њених посљедица. Довољан доказ за то, да се је овим законом не корист, него штета, дакле баш противно ономе постигло, што се „практичношћу“ његовом као постићи хтело.

Но искуство од прошлих 14 година учи нас још и нечем другом; учи нас још и томе, да оно, што су посланици народносни године 1868. захтевали не само да не шкоди јединству државном, јефтиноћи и брзини у званичном пословању, него да баш свему томе и поред тога још и истинитој целисходности овога одсудно у прилог иде. Живи, необориви пример и доказ за све то, налазимо у најближој близини нашој, у другој половини ове монархије, у Аустрији. Тамо не само, да се при попуњавању званичничких места увек строго пази на то, да је дотични вешт у језику и на перу у свима оним језицима, који се у дотичној земљи у којој је звање говоре, него је тамо законом ујемчено још и то, да се у државном већу може на језику свију тамошњих народности говорити; па исто то важи и за поједина земаљска већа, а што се тиче појединих државних звања, ту је владиним наредбама утврђено, да је пословни језик сваки онај језик, којим народи дотичних земаља говоре, а службени језик да је онај, којим већина народа у дотичној земљи говори. Према томе по себи се разуме, да они, који тамо званичну каријеру хоће да чине, морају по начелу, да су званичници народа ради, а не овај њих ради ту, оспособљени бити за то, да на свима језицима дотичне земље званичне послове обављати, т. ј. да све те језике подпуно знати морају.

Овако је у том погледу у Аустрији. Па како се је тамо засведочила практична вредност ових наређења? Добро и сувише добро. Статистика показује, да званичништво у Аустрији стоји на висини данашњег времена, а задовољство народа са овим наредбама показује, да оне потребама његовим, па по томе и цели државној подпуно одговарају, без да би тиме јединство Аустрије као државе и најмање оштећено било.

Но најлепша сведоџба издана је овим у истини равноправним мерама од стране аустријског министра-председника грофа Тафа у последњој седници саборског одбора за језике. На предлог је ног немачког шовенисте, што га је исти још пре две године поднео и у којем је искао, да се у Аустрији узакони немачки језик као државни, остао је гроф Таф, обележавајући положај владе према том предлогу, при свом пређашњем одговору. У том одговору је гроф Таф овај предлог као неуместан означио, тим више, што је изјавио, да он не појма, шта предлагач под „државним језиком“ разуме, те га је позвао, да се о томе изјасни. Предлагач је овај позив паметно ћутао, несмев се бламисати пред целим образованим светом тиме, да у једној државе, где више народа имаде, језик само једног од тих народа као државни означи. Гроф Таф пак развео је у свом даљем одговору, да он само званичан и службени језик познаје, и да је тај код сваког народа не само с обзиром на јефтиноћу и уједностручење пословања, него исто тако и с обзиром на потребе појединих народа заведен, један дакле у Тиролској, други у Галицији, опет други у Далмацији и т. д. Што се пак језика репрезентативних тела, као државног и земаљских сабора тиче, ту би такођер узакоњење једног као државног језика било неумесно; за државни сабор с тога, што се тамо и без тог немачки језик сматра као сретство општег споразумевања, те би се оваким законом остале народности само без узрока дражиле; за земаљске саборе опет с тога, што би то не само не умесно него и нелиберално, неправедно па и немогућно било.

Што је дакле у појединим круновинама Аустрије могућно, и што тамо интегритету њеном ни у чем не смета, поред чега она далеко јаче и боље напредује него ми — зар то не би могло сада и у појединим жупанијама нашим места наћи, зар би то интегритету угарском сметало, и не би ли поред тога и ми истим оним прогресом у свему напредовати почели, као и Аустрија? О свему овом не сумња се данас већ ни у Угарској нико до ли оно коло — да се одвећ благо изразимо — претераних шовиниста, у којих осим подивљаченог неког надрипатријотизма, ничега другог нема, што би ову досадању струју приликом расматрања ових питања разјаснити могло.

Време је заиста да и мађарска већина прекине већ једном са фанатичким шовенистама, те да почне рачунати са државницима, који ће јој без сумње рећи, да је најпрече питање, које данас угарском сабору решити ваља: ревизија закона о народносној равноправности.

Или је заиста Етвеш био једини мађарски државник? . . .

Или би и угарске народности требале да зажеле засебне територије, па да до својих народносних права дођу? . . . . .

Политички преглед.

Угарски сабор претресао је у среду и у четвртак законски предлог о укидању кајишарлука („вухера“). Расправа о овоме била је врло жива, пошто је предмет такве природе да се неда пресуђивати са начелног правног гледишта, него је овај законски предлог излив економних одношаја земаљских, те су поглавито меродавни обзири целисходности, који отварају поље пространој дискусији. Предлог, што га је влада поднела, примљен је за основ специјалној дебати, и сада је — кад ово пишемо — ова у течају.

ЛИСТАК.

О СВЕТОМ САВИ.

Четрнајсти дан месеца јануара заиста је у нас свечан дан. Славимо тога дана успомену оног краљевог сина, који остави дворе и скрлет и затоми се, огрнут црном одором, у ћелију да мисли мисли како би милом народу свом отворио духовне очи, како би топлим зрацима просвете прокрчио пута у црну маглу, која пала беше по народу српском, како би духа, живота дао Немањином створу. Талентом и тврдом вољом наоружан, благословом топле молитве оснажен, излази из уских зидина самостанских на широко поље Србињства и крчи коров и травурину, на све стране сеје питом цвет и замириса по Немањића још народу дух миомира, и разгони сињу маглу, и озари средњевековског Србина светилом просвете и умнога развитка. Како тада, тако и по тада. Краљевић Растко онога доба поста први архиепископ и први просветитељ свима временима, удари темељ српској књизи, српској просвети Краљевић Растко — наш свети Сава.

Пепео са Врачара разнесе вихор, лахор-ли по свима странама најезди турском и другом невољом до зла Бога раздробљеног Српства, и гле по свуда по Српству ускршава дух светога Саве, озарава Србина, загрева и крепи га.

Ретка срећа по малобројног али витешког Србина оног суровог времена, да од престола бежи врли син му да ужеже луч просвети, да удари темељ трајном душевном развитку; феноменалној појави није ни оријашан успех изостао: и ево се кличе у данашњи дан по свуда у Србина песма љубави светитељу Сави а то је тврда залога Србинова да књигу, да просвету, да умни развитак свој из загрљаја никад пустити неће. Путног светог Саве хтеде Синанска неман да не буде, а оно гле духовног светог Саве у срцу и души сваког Србина, аманет, живот, тешкање Србиново тешких дана му, последње уздање хтело се да узме, а оно гле даде се духовна заједница Србину и заиста је светковањем светога Саве Србин духовно један.

И ми у нашем Новом Саду устасмо на ноге лагане, да одамо пошту светитељу и просветитељу, да, светкујући тај дан на културном пољу, узидамо и опет свој станац-камен у колосалну зграду народног развоја, народног живота, у тај вековити спомен светога Саве. Ако игде ми овде морадосмо достојно прославити свога светитеља, ако икад, данас мора Србин грчевито загрлити културно поље своје, данас се мора заузети за дом свој из нутра, кад је на пољу тако мрачно и облачно, немило, студено.

„Такав нам подобајет архијереј“, светосавски апостол разагна нам црну мисао на архијерејској служби у саборној цркви, мили боже, са кога је та студ, та облачина на позорју и обзорју неба српског, и усрдним архијерејским благословом окрепљени дођосмо у гимназијску дворану, где као расећени неким миљем одстојасмо чино-сьећење школске водице. У твердој нади, да ће овом духовном светосавском јединству доћи и оно друго, трајно, још нас већма утврдише говори у славу тога дана, као што је код нас обичај. Велике заслуге врлих синова милог народа нам на културном пољу изнесе у врло лепом говору професор Милованов, и ода топло признање задужбинарима и пријатељима народним. У лепом, лаком стиху врло нам је лепо предочио рад и живот и заслугу светога Саве ученик VIII. разр. Секулић. Овим својим говором, а свим досадањим својим држањем и својом ваљаношћу подичиће само и онако већ дични уздински срез, који Секулић својим завичајем зове. Од наде поста вера, јер у великом броју искупљени свет у дворани, особито лепо прими оба говора и одушевљеном признању дуго не би краја. Таким народима, који негују врлине, захвалним народима мора бити дана, мора бити и века. До суза тронути бесмо призором, кад управитељ гимназијски иза кратког, лепог и здушног говора у име захвалног народа целива десницу старини Гереском, том врлом добротвору подмлатка нам. Са захвалношћу ускликну сав збор фундаторима и добротворима српске новосадске велике гимназије, са захвалношћу и љубављу ускликну светитељу Сави и разиђе се тај лепи збор, у коме и наше женске, марне зар за српску књигу, у лепом броју заступљене беху. И Срби занатлије прославише тога дана усрдно свечарство своје задруге, која, богу милом хвала, уђе ево и у своју тринајсту годину.

Савин дан је цео целцат испуњен светковањем у месту, где је седиште „Матице Српске“, где је српска вел. гимназија, где је прва и највећа српска општина, где је седиште народном позоришту, где је виша девојачка школа, потпуне основне школе. Па и за богатом софрол високопреосвештеног госп. епископа само се продужило светковање; они тропари, оне песме, онај љубазни дочек и оно љубазно предусретање од стране високопреосвештеногa само су придоносили лепом расположају душевном гостију, међу којима опазисмо осим чланова в. сл. патрената и ђимназијске професорске колегије још и оба председника наше црк. шк. општине, управитеља више девојачке школе, школског известиоца, свештенство и црквене епитропе.

После подне у 4 сах. држало је књижевно одељење „Матице Српске“ свечану седницу своју, у којој је проф. А. Сандић изнео стручно и научно а разумљиво у врло пажљиво саслушаном говора рад и делање великана науке Србина дра Ђуре Дани-

У великој свеопстој политици су данас два догађаја, која свет интересују. Једно је **бављење руског министра спољних послова Гирса у Бечу** а друго је министарска криза у Француској. Гирсов останак у Бечу срачунан је за сада на три дана, и ако је овај програм заиста одржан, то је Гирс до сада већ и отпутовати морао. Дочек, који му је у Бечу спремљен, може се рећи да је најпредусретљивији. Сам цар-краљ, који се у то доба са својом породицом у Будапешти бавио, оставио је ову у Будапешти и похитао је у Беч, да прими и дочека заступника руског спољашњег звања. Да ли Гирс имаде какву политичну мисију, или је Беч овога пута за њега пролазно место, — то су ствари, на које још данас нико категорична одговора дати не може, али се са великом вероватношћу може тврдити, да је пут његов без сваке сумње са политичним пословима у свези. Чега је ради пак у Беч дошао, то је тако исто још предмет нагађања. Сви гласови и сва мњења слажу се у једноме, да је долазак Гирсов у Беч свакојако знак — бар за сада — мирних одношаја између Русије и Аустро-угарске. Мађари, који инстинктивно зебу и зазиру од Русије, врло несимпатично предусретају долазак руског министра и употребљују ову прилику, да и грофа Калвокија због његове према Русији пријатељске политике по који пут окрзну.

Други догађај, на који је пажња политичких кругова данас управљена, то је **министарска криза у Француској** што се породила усљед манифеста и затвора принца Наполеона, и усљед Флокеовог, Балијевог и владиног предлога, који иду на осигурање републике против насртљивих претендената престола. Од свију ових предлога најрадикалнији је Флокеов, по коме би се сви претенденти француског земљишта с места прогнали. Најблажији је пак владин, који оће да створи закон, по коме би свагдања влада у свако доба овлашћена била, да претенденте може без сваког судског решења одмах, чим би сви покушали какавгод атентат на републику, из земље изгнати. Балијев предлог је додатак владином, и овај је управљен једино против принчева орлеанских, који у француској војсци одлична места заузимају, и од којих најстарија тројица по једноме касније ван крепости стављеноме закону не би могли ђенералске чинове имати. Усљед тога је предложио Бали, да се ови принчеви просто из војске искључе. Влада је у коморској комисији са својим предлогом пропала, јер је Флокеов предлог добио већину, и усљед тога је положај владе постао критичан. Ова криза заоштрена је још тим већма, што влада сама међу с бом није сложна ни споразумна, јер министар рата и министар марине противни су и самом владином предлогу. Код овакве поцепаности у мњењима прави пријатељи републике су у страху, да непријатељи републике не почну одавде извлачити конзеквенције, као да република не даје јемства за постојаност државну. Овај је страх у толико увећан, што председник републике Греви, који би био позван да својим ауторитетом све ове несугласности изравна, по својој слабости и колебљивости није у стању да овај наступивши заплет једним енергичним ударцем разреши.

Из листова.

Под насловом „Последњи удар“ доноси **„Српска Независност“** у свом 2. броју од 4. јануара важан чланак, који с изоставком увода гласи у целини:

На дан св. Стевана претрпела је самосталност наше цркве сличну судбину са овим првим мучеником хришћанским: она је претрпана камењем страсти политичке секте виделовачке. Тога дана вотиран је у „скупштини“ закон, којим се односи цркве према држави из основа мењају, којим се црква доводи у такву зависност према вољи управника државних, да ће од сада у рукама ових бити сва сила њеногa кретања везана за њихове побуде и склоности, често противне и самом њеном животу и раду међу нама.

Ми знамо, колико је црква христова претрпела, док није дошла до сталних гарантија за свој опстанак у друштвима људским, док није дошла до свога права — да може за себе постојати као независна област морална, утврђена на својим засебним основима и својом сопственом уредбом и управљана вољом која је у свештеним и непромењивим законима њеним исказана. Од времена првог цара хришћанског Константина Великог, па до данас, ово је право цркви признавано не само од хришћанских народа, него и онда кад су азијски завојевачи народима хришћанским завладали. — Могло је бити насилнички иступа и појединих случајева неправде према цркви од стране непобожних власника, али нигде се није долазило до тога, да се такво државно начело усвоји, по коме би се могла црква нагонити да ради противно одредбама својих свештених закона и обичаја; никада није могло бити јавног закона, по коме би окривљени и кажњени бивали свештеници, који немогу у својој служби да врше оно што је духу и правилима њихове цркве противно. И што није могло бити у држави нехришћанској, то данас видимо у православној Србији, под владавином дружине која се око заставе „Виделове“ искупљена налази. Ова је дружина донела у „скупштини“ закон, који, између осталог, и овако наређење у себи садржи:

„Свештена лица, која се као таква не би покорила државним законима и наредбама на основу њих издатим, казниће се први пут са 500—1.000 дин., други пут са 2.000 динара, а ако би и после тога непокоравање продужила, биће са свога места уклоњена. Ове казне изричемо министарски савет на предлог министра просвете и црквених послова.“

Овим, као што се види, удара се у корен самосталности црквеној, — овим се црква подвргава свима случајностима колебљиве воље човекове и излаже опасностима, које бура људских страсти у себи носи.

Ми смо видели почетак оваквог рада још оне године, када су се први пут садашњи људи на пољу законодавства јавили. Ми памтимо онај заједљиви и недостојни говор у скупштини и пустоловне предлоге садашњег председника скупштинског о нашем монашком свештенству. Ми знамо за оне непатријотске предлоге о укинућу наших епархија на граници босанској, онда кад католичка Аустрија тамо своју власт утврђује. Ми смо осетили тешки удар што нам донесе цркви несмотрено издани „Закон о таксама“. Ми смо чули нове државне доктрине Новаковићеве: да је „владалац глава цркве“, — да држава може и без споразума са црквом издавати законе о цркви, — да се у цркви мора вршити сваки закон земаљски па ма он и противна њој наређења садржавао. А сада видимо, где ове погрешне доктрине хоће да постану правило за владавину у Србији и да се на њима заведе прави систем противуборства према цркви. Јер кад влада не ће да се покори неоспорној потреби и традиционој обавези, да у споразуму са старешинством црквеним издаје законе о цркви; кад извор свакоме праву па и дужностима у цркви налази у поглаварству државном, — онда где се налази гарантија за цркву да не ће бити издавани и такви закони који ће канонски поредак њезин нарушавати, који ће слободу рада њезина спречавати и који ће можда и самом опстанку њеном противни бити? Ми већ имамо примера оваквог заступања у закону о таксама као и у овоме што је сада влада издала; а никакве сметње од сада не ће бити да се овако и даље иде и да се све веће повреде цркви наносе. И кад се нашем сиромашном свештенству пропису ју још и тешке казне новчане за неиспуњавање наредаба законских — наравно оних, која се цркве тичу — и кад им се за то прети и самим изгнањем из службе, онда зар се тиме не поништава самосталност црквенска? Зар се тиме не отвара пут за прити ак и гоњење у цркви? Зар се тако црква не доводи у потпуну зависност од управе државне?

И кад је влада себи овакав привудни утицај на свештене служитеље законом ујемчила, онда је она могла одмах да пође и даље и да новим узакоњењима досадашњи састав црквене управе и начин њеногa избора у основи измени.

Но у каквој и коликој несагласности стоје ове измене са карактером и битним особинама цркве, то ће бити предмет особитог претреса, који ће свакојако са стране надлежних и учињен бити.

Ми пак само имамо овде да додамо, да ће главни резултат оваквој радњи према цркви у томе бити, да ће се себичним партијским утицајима створити повољнији услови за продирање у цркву српску која је вазда била највећи чувар интереса и идеје народне, и по томе природни противник свакој владавини и политици, која великим целима народним потребне услуге не приноси. Овакви су узроци и довели владу у садашње заплете према цркви, они су је нагнали и на незаконити поступак према митрополиту Михајилу; а сада је принуђавају да издаје накнадно закон за случајеве онакве, какав је био с митрополитом, и да тиме сама докаже да је без закона и по својој вољи радила кад је митрополита са његовог места уклонила. — Но да ли ће кад влада имати онога успеха који жели да постигне, то ћемо видети. —

„Глас Црногорца“ осврће се у свом овогодишњем 1. бр. на прошлу годину, па разматрајући, шта се све у њој важнијег догодило, пише за Црну Гору ово:

И ваш народ у Црној Гори има да направи са собом рачун за минулу годину. Богу хвала и слава, била је то једна година мира, што је велика реткост у Црној Гори, и година земаљског беријета, што такође не бива често у нашој кршној домовини.

Дубоки, постојани мир за цело време прошле године дао је довољно маха нашим људма, да се трудом својим, рукама и памећу својом опораве од љутих рана, које сваки рат задаје и самоме победиоцу, које је дакле последњи рат задао нашем победоносном народу.

Хвала трезвеној памети и неуморној радљивости нашега народа, који у мирно доба показује исто прегнуће око плуга и мотике као у рату око пушке и јатагана, и хвала милостивом благослову неба које је у минулој години своје вишње дарове излило на Црну Гору, ми се осећамо у пуној срећи и задовољству што можемо рећи да је народ наш у минулој години доста зарадио за себе и за своју домовину и да ће се од резултата тога рада моћи завршити многа провала и попунити многа празнина, коју је потњи рат оставио на нашем народно-економном стању и због које се наша влада морала из петних жила усиљавати, да државу нашу одржи на висини данашњега положаја њеног и да јој не ускрати амирница за животне потребе њене.

Нека би бог дао да и наступајућа година остане на миру — што је жеља сваког Црногорца — и да се на њу излије благослов божи као и минуле године — што је топла и свагдашња молитва сваког Црногорца — па ће кроз коју годину са старом и још витом и бујнијом снагом закупати дамари народног и државног живота црногорског и разлевати живу и свежу снагу на све крајеве наше домовине, а тим снажити и спремати народ за толике унутрашње и спољашње задатке, који га чекају у ближој или даљој будућности.

ДОПИСИ.

Г....ш. **Из Митровице** 5. (17.) јан. (Писмо св.-јеронимског друштва папи Лаву XIII.) Неки браца Србин из Загреба завадио се с „Повором“ и његовом кликом, те у последњем допису сећа се и писма ове књижевне задруге, која је ових дана 500 фор. примила из крајишких прихода.

Па јер би желео знати, шта се тек у том писму, у тој латинским и хрватским језиком писаној адреси пише, нека узме 172. број „Народних Новина“ од год. 1881. и у њему ће од речи до речи наћи адресу, која најбоље сведочи, шта је цел тој задруги.

Да се освесте они православни Срби, који су чланови те мисионарске задруге, ево им завршетка те по свеучилишном професору Кости Војновићу предане адресе:

„Свети отче! Овом представком придружујемо се и ми славенским путником, који ходочасте у свети град, и падајући пред моге Ваше светости хвалимо од срца на особитој оној љубави, која допаде славенски народ те уједно свечано обећујемо: да ћемо ми, као до сада тако увјек, чувајући заједницу с овом светом и апостолском столицом и њезином науком те уз приволу нашега надпастира, све силе наше посветити раду, да се по заговору нашега заштитника св. Јеронима и према накани Ваше светости у народу хрватском књигами писаними нашим језиком разширити католичка вјера наша и браћа наша, која су оставила ставу вјере, да се опет приведу у праву цркву Исуса Христа.“

Ово је јевгра ове поруге XIX. веку, ово је алфа и омега задруги, коју и сама влада нашим заједничким новцем потпомаже. Хоће ли се наћи који посланик да позове меродавне факторе, нека и нама кажу, за што тако расипају наше опште добро? Зар се не би тим новцем могло друкче помоћи књижевности хрватској и српској? Зар је мудро, једну трећину становника Хрватске и Славоније изазивати против себи и њеним добром потпомагати задругу: која јој светињу њену, веру дедовску, фарисејским начином из груди искида?

Време је, да се пренемо из мртвила; време је да прогледају наши пастири, јер још нема Месије, да онима у Загребу „разпрши тмину блудња, опровргне лаж и разјасни истину.“

Панчево, (Одзив — на позив: „Добротворне задруге Српкиња новосаткиња.“ Српско нар. позориште. Прота В. Живковић одликован.) Добротворна задруга Српкиња новосаткиња вољна је да ове године приреди прву изложбу наших женских рукотворина, ако јој у том заиста племенитом смеру потпомогну, не само српске женске задруге, но и родољубиве Српкиње у оним местима, у којима нема још срп. женских задруга. Позив тај нашао је међу свдашњим родољубивим Српкињама лепа одзива. Патронат више девојачке школе наше путем својих изасланика позвао је овд. шт. госпође на договор, и где 2. јан. одазваше се наше дичне Српкиње, искупише се у лепом броју у писарници цаше црк. општине. У седници би прочитан позив доброт. задр. Срп. новосаткиња — и једногласно решено беше да се позиву овоме одзовемо, и да смо вољни припомоћи да се изложба реченог дана овде приреди. Одмах се тога ради конституисао одбор, који ће о томе бригу водити. Одбору за начелницу изабрана је гђа Еуфемија пл. Шпирта, за подначелницу гђа Олга пл. Јагодић, за тајника г. Б. Бошковић, за благајника г. Т. Стојановић. Одбор је позвао и све гђе и гђце учитељице ручних радова на овд. школама. Даље, донесен је закључак, да се путем штампаних позива позову и остале сестре Српкиње у месту па и у околини нашој, да би се што већи и обилатији прилог реченој изложби добављати могао. За покриће трошкова који ће зато нужни бити, постараће се одбор путем прилога и пређивањем забаве једне у своје време. Све што дознао будем о даљем раду овоместног одбора нашег, јавићу вам у своје доба. Хвала честитим и родољубним Српкињама нашим, дао Бог, да сретно наставе своје деловање.

Наше српско нар. позориште јучерашњом представом „Светислав и Милева“ од пок. Ј. С. Поповића, завршило је другу предплату, и отворило нову на 6. претстава. У овој другој претплати даван је комад „Зидање Раванице“ у корист позор. дружине. У том комаду учествовало је наше срп. црк. пев. друштво. Сала беше дубком пуна, а приход по одбитку трошкова износи 280 фор. Дружина се креће крајем овог месеца за Вршац.

Наш уважени и честити прота В. Живковић као што смо поуздано извештени одликован је дијецезалним епископом својим за трудбу своју на пољу службе Богу, домовини, народу и епископу своме „надбедреником“. Ретка су ова одличија, ал су ретки и људи који их носе. Ми се своме одликовању честитог проте нашег радујемо, и желимо му од свег срца повољна здравља да се још дуго наше „мачем духовним“, служећи богу, цркви и народу и општини нашој.

Дневне новости.

(Месни црквени одбор) држао је своју седницу у четвртак 13. (25.) јануаа о. г. У овој седници је међу важнијим предметима председник, др. И. Вучетић, изјавио, да се изабрани тутор успенске цркве, М. Ковачић, није хтео те дужности примити, те је он умолио бившег тутора, Јована Касапова, да и даље прими ту дужност, што је одбор узео одобравајући на знање. — Даље је изјавио председник, да је на молбу председнице овдашње „Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња“ дозволио да се гл. скупштина те задруге држи 16. (28.) јануара у општинској дворани. — Епархијска власт пријавила је распоред својих седница за сва три одсека. — Парох салашке чепејске школе пријавио је, да се тамо за другог тутора примио Урош Летић. — Управа ђимназије новосатске позвала је општину на свето-савску славу, а ученици те ђимназије на своју свето-савску беседу, поводом којим је општина привела на ту беседу 20 фр. прилога. — Срп. авад. друштво „Зора“ у Бечу пријављује, да приређује на св. Саву 100-годишњицу првој књизи Доситија Обрадовића. — Тутор убогог општинског дома поднео је извештај, у ком наводи, да је у том дому у течају 1882. г. умрло 4 особе и да има на препитању 21 убого (16 жен. 5 мушких). На молбу алмашких тутора решено је, да се кандила у тој цркви оправе. — Упућени су даље гл.

чића. Врсни говор донеће му орган матичин цео, а ми овде бележимо из истог само ово: „Спомен учинисмо Даничићу славном по лепом обичају српском и по големој захвали „Матице Српске“ и славног овог одељења књижевног — почасном члану својем. Ал да спомен овај за собом остави и трага видљива, кад већ није, да с' кости славнога Даничића одморе и одмарају на груди земље, на којој га однија колевка — смислио сам и вољни ми буд'те на послетку, да предложим вам на славном збору овом и састанку, за овај мах тек на размишљање, а на свом месту и у своје време, будем ли сретан — и на усвајање и оживотворење ова два темеља живом споменику славног Даничића међу нами: 1., да се својим путем и начином поради и састави друштво књижевника у име Даничића и част Вука за обрану језика народног и књиге нам народне од скрнави језичке туђинске; 2., да се за тим стане: од год до год да с' састају на састанак књижевници Срба и Хрвата где буде ради истог и сличног смера и лепог послетка и за једне и за друге. Тим ћемо сплести невен-венац већи и дивнији, којим икад ико украси и украсити може гроб и споменик било камен било железан.“ Па даље кад чланови устадоше наставља; „Сливна имена и најлепша гласа књижевничког за живота славни Даничићу бесамртни и посамртни слава ти, слава довека, слава!“ И завршује: „Својим те зове и зваће те Нови Сад по оцу; својим те зове и зваће те Сомбор по мајци; својака те и своjакаће Београд по раду; присваја те и присвајаће те Загреб по сараду — два главна града крајева наших и две краљевске престонице србијска и хрватска и сав народ југа словенскога и сваколика велика својта им на све стране — кличе и клицаће ти довека кад ти год спомене славно име Даничићу славни — слава ти, слава!“

У вече је била беседа, коју приредише ученици овд. срп. вел. гимназије. Десети је то пут како наши ученици дају леп доказ да негују уметност песме, свирке, декламације; десети је то пут како сиромашнима ученицима допадне помоћ од својих хиљаду форината и више; десети је то пут како наша гимназијска младеж пружа нашем грађанству врло лепу забаву. И ова, десета беседа није заостала за својим другама, да, чак их је и надмашила. Као умилни гласи Хиландарских звона, тако нам пријатно долажаху дивне и вешто певане песме ђачке на задовољство млогобројне и баш одабране публике. Забава је цела лепо испала, тако да је њоме задовољан био и високопреосвешћени госп. епископ, и г. жупан, и г. Атанасије Герески и сви родољубиви и дарежљиви гости, који почаствоваше својим доласком ову ђачку забаву. Фвала младежи, што поред школе негује и уметност, евала јој, што и за своју сиромашну сабраћу срца има, фала и управи и проф. збору, а особито хвала нека је мимо оних венаца и овде изречена проф. Ј. Грчићу и седмошколцу Тих. Остојићу кад је се само њиховим настојавањем могло до оваких лепих резултата доћи. И парастос је по уобичајеном начину јуче на појутарје светог Саве чине и благоговејно даван покојним фундаторима, професорима, старатељима и иним добротворима наше гимназије. Чинодејствовао је г. епископ Василијан и све свештенство а на кору су појали лепо и складно гимназијски ученици. Ето тако је у Новом Саду прослављен свети Сава ове године. Ширило се, утврдило се да бог да то прослављање и светковање по васколиком српском народу!

J.

тутор и старатељ по молби Јаше Миличића, да даду у дослуху са дотичним туторима сва велика дрва по портама и гробљима посећи ове зиме и на јавној лицитацији распродати у корист општинске благајне. — На молбу другогодишње ученице будапештанске конзерваторије Јелене Угљешићеве одредила јој је општина припомоћи 20 фор. за 1883-ћу годину. — Фискал општински, Влада Стратимировић, поднео је извештај, да је финансијска управа опростила општини преко 500 ф. глобарине за еквивалевте. — По жељи тутора алмашке цркве решио је одбор, да се црквена слава у тој цркви о св. Три Јерарха по уобичајеном начину прослави, али да се слава та не преноси и на сутрашњи дан, него да се први дан све обави. — Даље се решило, да се за општинску писарницу набави лист „Застава", и изјавила се захвалница гђама Персиди Мандићки пл. од Ривице, што је у спомен своје матере Софије Шилићке даровала 110 фор. за једну плаштаницу у саборној цркви, и Марији удовој Димитријевићки, што је тој истој цркви поклонила један златом извезен застирач за целиваоницу.

(Вода) је код нас за последња 48 сахата са 28 центиметара опала, и тако је јуче стање воде било 6. м. 11 центм.

(Свето-савска светковина у Вел. Кикинди.) По претходној објави приредило је друштво „Гусле" о св. Сави у Вел. Кикинди у средњој школи IV. дечију глазбену забаву с овим распоредом: 1. „Свето-савска химна", пева VI. разред женски. 2. „Шерво", свира на гласовиру Н. Новаковићева. 3. „Одлетеше ласте", пева III. разред мушки. 4. „Рондо", од Хенеса, свира на гласовиру М. Адамовићева. 5. „У гори", пева IV. разред женски. 6. „Festmarsch", од Гадеа, свирају на гласовиру Е. Бугарска и Д. Јорговићева. 7. „Домовина", пева IV. разред мушки. 8. „Рондо", од Ф. Апта, свира на гласовиру Љ. Веселиновићева. 9. „Мајска песма", пева V. и VI. разред женски. 10. „Алегро", од Ф. Хумела, свира на гласовиру К. Арновљевићева. 11. а) „Зима бежи", б) „Први поздрав пролећу", в) „Пролетња зора", пева VI. разред женски. 12. „Шерзо", од Хумела, свира на гласовиру М. Видакова. 13. „Тихи поздрав", за соло сопран и алт и дечији збор, певају Љ. Веселиновићева, Д. Јорговићева и VI. разред женски. 14. „Фантасија" од Лајбаха, свира на гласовиру Т. Кнежевићева. 15. „Коло", пева VI. разред, прати на гласовиру К. Арновљевићева и Милева Видакова, на хармониуму Т. Кнежевићева. — Све ове песме компоновао Р. Толивгер, учитељ хармоничног певања на основним школама. Почетак у 2 часа после по дне. Чист приход од ове забаве намењен је циљима Вел.-кикиндске српске вероисповедне школе.

(† Лазар Станојевић-Милаков,) учитељ сомборски, умрло је, као што нам из Сомбора пишу, 10. јануара т. г. у 35. години после шестонедељног лежања од несретне грудне болести, оставивши ојађену младу љубу, стару не утешену матер, браћу, сестре, својту и силне пријатеље. Покојник беше на далеко чувен као изванредан вештак у предавању, васпитавању и појању. Да је омиљен и уважен био, посведочио је велики погреб, на ком учествоваше све грађанство, разне корпорације и певачко друштво. Словослов учитељ Ст. Коњовић сасвим је добро нацртао врлине покојникове. Покојник је био вешт стенограф и имао је врло лепу, скупоцену књижницу. Лака му црна земља била и вечна му успомена!

(Комад II. зборника закона и наредаба ваљаних за краљевину Хрватску и Славонију) издан и распослан је дне 3. (15.) јануара 1883. а садржава под бр. 2. закон од 22. (10.) декембра 1882., о прорачуну за потребе унутарње самоуправе краљевина Хрватске и Славоније за год. 1883. и под бр. 3. наредбу бана краљевина Хрватске, Славоније и Далмације као краљевског повереника у послу сједињења хрватско-славонске Крајине од 3. (рим.) јан. 1883. предс. број 5338., којом се на темељу превишега решења од 22. (10.) дек. 1882. издаје привремени изборни ред за постојало са краљевином Хрватском и Славонијом и тим са земљама угарске круне сједињено хр. слав. крајишко подручје.

(† Коста Рушчуклић,) војнички прота у Београду, умрло је 8. јануара у 53. години свог живота после кратког боловања. „Срп. Незав." чини му леп спомен, велећи: Покојник је био свестан патријот и ваљан свештеник. Он је стојао на висини свога позива, те се и ватрено заузимао за интересе цркве и отаџбине српске. У оба српска рата учествовао је покојни Рушчуклић, храбрећи живом и патријотском речи српске војнике. За ревносну службу за време рата одликован је он таковским крстом и златном медаљом. Као посланик на скупштинама, одликовао се он патријотизмом, потпомажући поштен и користан рад за отаџбину. Као ваљан свештеник, покојник је потпуно разумео два неразлучна појма, веру и народност српску, тврдо убеђен, да ј дан другог допуњују и крепе и да један без другог не могу опстати. За то је Рушчуклић стојао под оном заставом, на којој је најчистије и најјасније написано: вера и Србин. Он је био члан народно-либералне странке, и то по убеђењу и бистром и свесном схватању животних интереса народних. Покојник је сахрањен уз велико учешће пријатеља и поштоваоца и уз војене почасти. Погреб је увеличао и митрополит српски Михајло. Кад су покојника спустили у гроб, војска је пуцала из пушака. Нека је лака српска земља правом патријоту и свештенику српском, Кости Рушчуклићу, а трајан, леп спомен међу живима!

Политичке вести.

— Несугласности, које се због држања према чивуцком питању породиле у независној странци угарскога сабора, изглађене су, и чланови, који су изласком претили, остали су и на даље у тој странци.

— „П. Лоју" телеграфишу из Котора, да су по довршеном уговору са турским пограничним повереником Бедри-бејом и Садри-бејом шест црногорских батаљона под војводом Поповићем и под повереницима Ником Матановићем и Дмитром Бачићем, сва места арбанашке крајине посели, — но да су их арбанашка погранична племена: Малисори, Мати, Груди и Миридити са ватром из пушака дочекали, којом је приликом и с једне и с друге стране мртвих пало. Напоследку су морали турски комисари посредовати. „Ажанс Ава" пак оповрргава ову вест.

— „П. Лоју" јављају са Цетиња, да је вођа арбанашке побуне противу црногорске окупације од стране Турака ухваћен и у Скадар отпраћен.

— И кнежевина Бугарска захтевала је, да у дунавској комисији заступљена буде.

— Француски листови „Фигаро" и „Голоа" јављају, да се извештај истражног судца у ствари принца Наполеона завршује са предлогом, да се истрага обустави, али да ће се овај извештај тек после закључка коморског о владиним предлозима публиковати.

— „Ажанс Ава" пориче, да је донесено решење о обустави судског поступка против принца Наполеона.

— Комисија француске коморе, која је имала да испита законе о претендентима, примила је са 6 противу 4 гласа — јер 1 није гласао — предлог, да се свима члановима оних породица, које су у Француској владале, пребивање у Француској, Алгиру и Колонијама забрани, да им се одузму политична права као и право избора, осим тога да им се забрани ступање у војску, а преступници овога закона да се казне тамницом од 1—5 година, за тим опет из земље изагнају.

Народна просвета.

(Школа.— Књижевност.— Уметност.— Позориште.)

(Месни школ. одбор) имао је у прошли уторак 11. (23.) јануара о. г. своју седницу, у којој је међу мањим предметима прочитано решење главне скупштине, да се за идућу 1883/4. школ. годину по предлогу управитељевом набавља жен. деци у основ. школама материјал за ручни рад о општин. трошку, да се деца тако могу у овом послу постепено обучавати и напредовати. Деци ће се посао награђивати, а новац за то остављаће се у њихове штедионице, те ће тако рад и штедња упоредо ићи. Прочитано је у овој седници и опширно упутство епарх. школ. одбора, управљено на све општине у бачкој епархији, да се образују по уредби од 1872. г. месн. шк. одбори, где их нема (зар имамо још тога?), да се учитељима плата на време издаје, да се школе у опште према уредби школској поправе и учитељи на вршење својих дужности упуте. Наређено је, да се за салашке чепејске школе набаве сатови и учитељу оном издаје фамилијазина као и другим; да се за средишне осн. школе набави по једном природописника збирка, један кантар и све мере за важину. Даље је умољен п. ста, да нареди, да се на вечерња звони у $^1/_2$3 само за време новембра, децембра и јануара месеца, а пре и после до Ђурђева, да се тек у 3 сахата први пут звони, како би деца и у те дане што мање од школ. доба губила. Наређено је, да се певци црквени у саборној и алмашкој цркви г. Марић и г. Хорват промену због сродијих гласова оних других певаца. Прегледани су и одобрени извештаји и рачуни о фонду школском, који се прикупља од погреба, сведочанстава, венчаница и глобарина и по којима се види, да је за ово 5 година, како се воде, утекло у фонд од ових прихода 1266 ф. 02 н. не рачунећи интерес на то за 5 година. Прегледани су и за правоваље нађени рачуни, којима је управа о општинском трошку заодела и набавила књиге за сироту школ. децу, за библиотеку осн. нар. школа. Осим тога издато је упутство школ. старешињу, да за идућу шк. $188^8/_4$. год. набавља мастила за сву школ. децу кад у школи пишу и да за свани школски праг купи убрусе, о чем ће деца зими и за време блата чистити своје обуће. Најпосле упућен је бриговођа о школ. деци да састави списак деце, која се до сад нису уписала ни у редовну ни у повторну школу и да их президијално позове пред власти, да се новчано оглобе дотични нехатни родитељи. Један штампан екземп. о школ. штедионицама од Ф. Лаурента уступљен је учитељ. збору на углед и мњење.

(Трговачка географија од Карла Шилера,) г. 1878, која је употребљавана на новосадској приватној занатлијској и трговачкој школи, забрањена је с тога, што се у њој наводи, да је Угарска провинција Аустрије, да Војводина још постоји и што се даље каже, да се на пештанским вашарима сукобљава исток са образованом и полуобразованом Европом.

(Дела Ђуре Јакшића.) Изашла је књига III. јакшићевих дела, у којој су приповетке, и то прво коло приповедака, писаних од 1860.—1870. године. Међу њима има их, које до сад нису биле нигде штампане. Свега има ту осам приповедака, и то: Краљица — Мати — Невеста — Неверна Тијана — Сужањ — Син седога Гамзе — Спахија — У планини. Књига је штампана у државној штампарији у Београду на колу 16-ине, има 3 л. и 165 стр. Цена јој је 75 нов.

Што смо год рекли за другу књигу јакшићевих дела (број 198. нашег листа од прошле године), то важи и за ову трећу књигу, како што се тиче спољашњег облика јој, тако и њене садржине. Од Јакшића песника — песника у ужем смислу те речи — није далеко заостао ни Јакшић приповедач, и његове приповетке стоје у првим редовима наше приповедачке књижевности. Црпене понајвише из живота нашег простог народа, провејава њима скроз и скроз народни дух и мисао слободе, народне и човечанске. Тиме, мислимо, да су јакшићеве приповетке довољане препоручене. Сетимо се још само и овом приликом, да се та дела издају на корист песниковој породици. Јакшић је имао осећаја спрећу свачије беде и невоље, па за то сетимо се и ми његове сироте породице!

(Краљевић Марко за српску младеж.) У Немаца има подузеће, које издаје популарно за децу написане приче и приповетке свију народа, украшене сликама, као што су обично дечије књиге. У збирци тих књига изишао је лане и Краљевић Марко немачким текстом од познатог и вредног књижевника нашег, Мите Петровића, а са сликама од чешког сликара, Фрање Колара (Kolař). Ту исту причу издала је сад и за српску „младеж" панчевачка књижара браће Јовановића у српском оригиналу, а с истим сликама. Текста има 15 стр. на два ступца, кола 4-ине, са четир обојене слике, које приказују ове четир епизоде: Прва слика компонована је и нацртана понародној песми „Марко Краљевић и Мрњавчевићи", у којој се пева, како су се скупила четири табора на убаву на пољу Косову, да питају Краљевића Марка, на коме је остануло царство, да ли на Вукашину Краљу или деспоту Угљеши, на војводи Гојку или „нејаком" Урошу. Марко, који је у „цара писар био" и који зна књиге староставне, не казује ни по баби, ни по стричевима, већ по правди бога истинога, па изриче, да је на Урошу царство. На то крај Вукашин вија голом сабљом сина око Самодреже цркве, док Марко не утече у цркву, која му се сама отворила. Марко улази у цркву, а отац му замахнуо сабљом за њим — ето тај нам моменат приказује прва слика, која је у једно и на корицама у мањем облику изведена. Друга приказује Марка, како су га извели из тамнице пред цара Сулејмана, трећа, како Марко дели мејдан с Мусом Кесецијом, а четврта смрт маркову у оном часу, кад је наишао на њ калуђер Васа. Књига је укоричена у тврдим корицама и стоји 40 новч.

(„Мисао,") лист за књижевност и науку, који је до сад излазио у Београду под уредништом Косте Арсенијевића, престао је својим 17. бројем излазити. Уредништво се тужи, да га не може више издавати због неприлика и што је развитком политичких прилика у последње доба поремећен распоред радениха на листу. Но оно се нада, да ће за врло кратко време уклонити све препоне, што су листу сметале, па да ће та на ново покренути.

(Матица Хрватска у Загребу расписала је награде књижевне за 1883. год.,) и то: из закладе Душана Котура три ста фор. изворној приповетци (новели или роману), великој бар десет штампаних табака, или драмском производу, не обзирући се, колики је; из закладе грофа Ивана Н. Драшковића преко осам стотина фор. награде делу, које може највише допринети правој поуци народа о практичким предметима, те тим унапредити његово душевно и материјално стање. За оба дела траје распис до краја ове године.

(„Наука",) бугарски научно-књижевни журнал, што га издаје научно-књижевно друштво у Пловдиву у месечним свескама од својих седам табака, доноси у својој приспелој нам новембарској свесци за 1882. г. ове саставке: „Вичензо и Анжелина," драма од К. Величкова. (Наставак и свршетак.) — „Черковний въпросъ", од Св. Н. Миларова. (Наставак.) — „Вуколъ", психолошка црта од Н. Г. Помјаловског, с руског превео Михајило Караванов. — „Стихотворения" Ив. Вазова. — „Погледъ върху Пруситѣ сѣдилища", од Д. Рускова. — „Рупското или Рупаланското, Българско население и наречие", од П. Р. Славејкова. — „Рапортъ, отъ Директорътъ Народното Просвѣщение." — Као што се види, одабран садржај, који само препоручује лист. „Наука" ван Источне Румелије стаје 5 рубаља на годину.

Народна привреда.

(Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Трговина. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

(Угарска земаљска изложба.) Пред земаљски сабор изнесен је законски предлог односно опште земаљске изложбе, која би се год. 1885. у Будимпешти имала одржати. По том предлогу уредиће ову изложбу уз припомоћ стручњака министарства за земљорадњу, индустрију и трговину. Држава ће овом подузећу дати предујам у износу од 400,000 фор. а. вр. који се год. 1885. од прихода изложбе има вратити. Чист приход изложбе намењен је индустријским и пољоделским сврхама. До краја ове изложбе не ће се општа зем. изложба ни у једном крају државе допустити, а делимична и местимична моћи ће се само са дозволом владе држати.

(Карло Хијероними) пређашњи држав. тајник у министарству за комуникације, познат из Рохонцијеве афере, биће у току овога месеца именован за главног управитеља свију угарских пруга на аустријској државној железници.

(Лањска виноградска берба у Француској.) Прошле године родило је у Француској 30 милијуна хектолитара вина, а од 1870. до 1878. год. рађало је једно на друго 54 милијуна хектолитара. Године 1875. родило је највише, на име 83 милијуна хектолитара.

(У Босни говеђа куга) владаше у 15 места, у 4 места престала је, а све једнако влада у 11 места. Сва та места леже у бељинском котару окружја доњо-тузланскога.

(Угушена говеђа куга.) Службено се јавља 6. јан. из Београда: По што је прошло двадесет дана од како је убијено последње грло које је било заражено говеђом кугом у Прњавору окр. шабачког, и пошто се за тих двадесет дана није ни једно грло више разболело, а све су мере дезинфиковања извршене тачно по прописима закона „о заштити од говеђе куге и о угушивању те заразе", то је начелство округа шабачког огласило да је говеђа куга у Прњавору угушена. Овакав резултат могао се тако брзо постићи једино савесним и енергичним вршењем законских одредаба како од стране надлежних државних власти тако и од стране становништва у Прњавору. Краљевска влада учинила је већ нужне кораке да се од стране Аустро-угарске владе укину мере забране и ограничења увоза наше рогате марве у Аустро-Угарску, које су услед говеђе куге а на основу ветеринарске конвенције нарећене биле, и има пуно основа надати се, да ће ове сметње за нашу међусобну сточарску трговину брзо уклонити.

(За дворског набављача кнезу црногорском Николи) наименован је задарски творничар розоља, Лука Миличић, који је одликован на више изложаба.

(Српско-немачки трговачки уговор,) који је ту скоро у скупштини у Београду примљен, основан је на тарифи мера, а онај између Србије и Енглеске на ђумручкој вредности. У овом уговору са Немачком вођен је рачун и о једном и другом. Србија је на многе немачке артикле смањила увозну ђумручиву од 8 на 7 процената њихове укупне вредности, дочим је на сиграчке дечије — Нирнберг је наглавније радилиште тих артикала у целој Јевропи — смањен увоз и са 2% од 8 на 6. У ову прву категорију долазе чарапе и пантљике (вунене и друге), анилин и оловке, полусвилени штофови, мешовита свилена роба, вунена робе, длаке животињске итд. У осталом уговор је скоро једнак са Аустро-угарско-српским, изузимајући само што се пограничног промета тиче, који према Немачкој није ни потребан да се нарочито тачније означи. — Овом трговачком уговору придодат је и консуларни уговор који је, изузимајући само пловидбени уговор, а који разуме се овде отпада, скоро препис уговора о истоме између Немачке и Грчке. У једној се тачки одређује, да дотични консули имају бележничке дужности и да их могу вршити, а у другој се опет опредељује, да дипломатски агенти у Србији имају права да склапају грађанске бракове, који је по једном мајском закону за сваког немачког грађанина обвезан. У једној другој, и то најважнијој тачци, признаје цар Немачке потпуни суверенитет и независност Србије, и одриче се свих права, која је до сада у Србији уживао на основу капитулација, уговорених још пре са отоманском државом, изузимајући спорних питања између Немаца и Француза, јер су ове последњи између свију јевропских народа остали при старој системи. Најзад се утврђује да се издавање криваца извесне врсте између Немачке и Србије врши све дотле на основу „највише повлашћених", докле се и то питање нарочито не расправи.

(Српска народна банка.) У једној од последњих скупштинских седница у Београду примљен је предлог за оснивање српске народне банке. Основни капитал износиће 20 милијуна динара, а поделиће се на акције од 500 динара по комаду. Рок трајања банкиног установљен је на 25 година. Акције, које се у земљи не убележе, издаће се у иноземство на уписивање.

(Поштанске вести.) Почев од 1. јануара (рим.) ове године повишена је тежина обичним писмима у унутрашњем промету Аустро-угарске државе од 15 на 50 грамова. За тим је возно-поштански ценовник пошиљкама за Босну, Херцеговину и Нови Пазар преиначен овако: највиша тежина повишена је од 10 на 15 килограма, а пристојба је снижена од 30 на 20 новч. по килограму за све пошиљке, што иду од појединца појединцу.

(Српска железница.) „Вид". пише: Послови на нашој железници непрестано напредују при свем том што се радови у зимско доба не могу толико у покрету држати. Прокопавање тунела, благодарећи срећом случају што се десило безводно и за рад лако земљиште, напредује тако,

да ће до краја марта тунел са свим прокопан бити. До сад је за 800 метара прокопавање свршено, а још остаје 600 метара за прокопавање. На пролеће почеће се радови око станица, а остали ће се посао тако развити, да ће за извесно на крају ове године локомотива везати Ниш с Београдом и скратити даљину која сада раздваја две српске престонице. Мост на Сави сад се због препрека зимскога времена не ради, али ће и он бити за цело готов до краја ове године, и тада ће и Београд имати једном непрекидну и брзу везу с осталим светом, која му у овај мах толико оскудева.

Курс бечке берзе 15. (27.) јануара.

Угарска златна рента 6%	118.40
Угарска златна рента 4%	85.50
Угарска папирна рента 5%	84.90
Угарски железнички зајам	134.25
угарска источно-железн. држ. обвезн. I. емисија	89.50
Угарска источно-железн. држ. обвезн. II. емисија	109.50
Угарска источно-железн. држ. обвезн. III. емисија	93.50
Угарске земаљске растеретнице	98.50
Угарске земаљске растеретнице винкуловане	95.—
Тамишко-банатске растеретнице	97.—
Тамишко-банатске растеретнице винкуловане	95.—
Ердељско-банатске растеретнице	97.50
Хрватско-славонске растеретнице	98.50
Угарски откупни зајам виноградског десетка	97.75
Угарски зајам од срећака са добитком	113.50
Срећке од регулисања Тисе и Сегедина	108.75
Аустријска рента у папиру	77.20
Аустријска рента у сребру	77.75
Аустријска рента у злату	95.75
Аустријске државне срећке од г. 1860.	130.—
Деонице аустро-угарске банке	830.—
Деонице угарске кредитне банке	274.—
Деонице аустријског кредитног завода	280.25
Сребро	—.—
Ц. кр. дукати	5.64
Наполеони	9.51
Немачке марке	58.85
Лондон	119.90

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

СРПСКА КЊИЖАРА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМ САДУ
КОД СВЕТОГ САВЕ.

Препоручујемо своја нова и најновија издања:

ЂУРЂЕ СМЕДЕРЕВАЦ и **ПРОКЛЕТА ЈЕРИНА.** СА НАСЛОВНОМ СЛИКОМ. Цена 15 новч.

ЂОРЂЕ КАСТРИОТИЋ СКЕНДЕРБЕГ ВЕЛИКА НАРОДНА ПЕВАНИЈА са насловном сликом. Књига I. 15 новч. Књига II. 15 новч. Целокупно везано 30 новч.

МИЛОШ ОБИЛИЋ СРПСКА НАРОДНА ПЕВАНИЈА са насловном сликом. Књига I. (Како се пева у Херцеговини.) Цена 15 новч. Књига II. (Како се пева у Херцеговини.) Цена 15 новч. Књига III. (Како се пева свуда у Српству.) Цена 15 новч. Целокупно везано 45 новч.

СИБИЊАНИН ЈАНКО у НАРОДНИМ ПЕСМАМА са насловном сликом. Цена 15 новч.

СТАРИНА НОВАК у НАРОДНИМ ПЕСМАМА са насловном сликом. Цена 15 новч.

ЦАР ДУШАН у НАРОДНИМ ПЕСМАМА са насловном сликом. Цена 15 новч.

ЦРНОГОРЦИ у НАРОДНИМ ПЕСМАМА са насловном сликом. Цена 15 новч.

ОДАБРАНЕ СРПСКЕ НАРОДНЕ ПЕСМИ СВАТОВСКЕ (из свију крајева српских.) Цена 15 новч.

КРАЉЕВИЋ МАРКО НАРОДНА ПЕВАНИЈА. Цена 50 новч. а са латиницом штампано 40 н.

СРПСКИ ХАЈДУЦИ у НАРОДНИМ ПЕСМАМА са насловном сликом. Цена 15 новч.

БОЈ НА КОСОВУ НА ВИДОВ-ДАН са лепом насловном сликом. Цена 20 новч.

ОМИЉЕНЕ НАРОДНЕ ПЕСМЕ са овим садржајем: Смрт Омера и Мериме. — Предраг и Ненад. — Зидање Скадра. — Милош у Латинима. — Баповић Страхиња. — Болани Дојчин. — Старина Новак и Дели-Радивоје. — Мали Радојица — Иво Сенковић и Ага од Рибника. Цена 20 новч.

СРБИ ОКРУНИШЕ **КНЕЗ-ЛАЗАРА (ГРБЉАНОВИЋА)** са насловном сликом. Цена 20 новч.

Ко у групи од ових горе наведених књига купи: добија на фор. 2 или 3 фор. 20 процената, — 4 фор. 25 процената — 6 фор. 30 процената — 8 фор. 33⅓ процената — 10 фор. 40 процената. Толико дакле процената приде у књигама нашег издања по сопственом избору.

У Новом Саду на св. ап. Филипа 1882.

Српски књижари и књиговезници:
БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

Баш сад је изишао:

ЛЕТОПИС МАТИЦЕ СРПСКЕ.

Уређује **А. Хаџић.**
Књига 133.
Прва свеска за годину 1883.

Ова свеска донела је ове саставке: I. Алкаличне баре у сомборској околини. Од проф. М. Петровића. — II. Други Цицеронов говор против Катилине. Од Милана А. Јовановића. — III. Zakon od 14. listopada 1874. ob ustroju pučkih školah i preparandijah za pučko učiteljstvo u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji. Од М. Нешковића. — IV. Крај понора. Приповетка из српскога живота. Од Ст. В. Поповића. — V. Књижевност: ципарска невеста. Песма-новела од Павла Хајза. Превео Стева Токин. Оцена Ј. Грчића. — Историја света, преглед удешаван за средње школе. Књига прва и друга. Написао М. Зечевић. Критика Јована Ђорђевића. — VI. Матица Српска: Изводи из записника књижевнога одбора и одељења 1880. године.

У раду матичином штампане су ове оцене: оцена Стевана Миловановог и А. М. Матића о чланку М. Петровића: „Расток, и како се њиме бојадише коса; — оцена мерника Стевана Костића и Ахила Дуке о хидрографском делу Јована Стефановића Виловског под насловом: „Мицање река поребарке. Уплив шума на изворе, реке и питомину. Моје предсказивање поплаве у Сегедину“; оцена дра Милана Савића и Филипа Оберкнежевића о „Невести Љутице Богдана“, од Милорада Поповића Шапчанина; оцена дра Милана Савића и Стевана В. Поповића о спеву „Освојење Никшића“, од Симе Поповића; оцена Стевана Миловановa и А. Хаџића о чланку Андрије М. Матића „Природне снаге раде узајмице“. Даље су штампане у истом раду и говори М. Димитријевића и А. Хаџића држани у свечаној седници књижевног одељења о св. Сави.

Сваки члан, који је одговорио својим чланеским дужностима што се тиче плаћања чланарине, добија „Летопис“ бесплатно.

Члановима у месту доставља се „Летопис“ у кућу, а чланови са стране могу „Летописе“, који им припадају, сваки дан примити од „Благајнице Матице Српске“ у Новом Саду.

Ко од чланова жели „Летопис“ поштом добијати, ваља да пошље у име годишње поштарине 50 н. а. вр. „Благајници Матице Српске“ у Нови Сад, која води бригу, да се „Летописи“ тачно разашиљу.

Одговорни уредник Миша Димитријевић.

Метеоролошки и хидрометарски извештај са новосадске станице од 16. до 22. децембра (по рим.) 1882.

Датум	На 0° сведено стање барометра Милим. 700 + 7h	2h	9h	Средина	Влага у процентима 7h	2h	9h	Средина	Небо ведро = 0 сасвим облачно = 10 7h	2h	9h	Средина	Правац и јачина ветра. Нимало ветра = 0 Најјачи ветар = 10 8h	2h	8h	Падеж за 24 сата у милиметрима Висина	Врста	Висина воде у Дунаву у метрима	Висина воде под земљом у метрима	Температура воде по Целз.	Примедба.
16.	58.2	57.6	58.5	58.1	84	75	80	80	3	4	0	2	N2	N2	N2						
17.	59.3	59.6	60.4	59.8	87	75	82	81	0	0	0	0	N1	NE2	NE2						
18.	60.7	60.4	61.3	60.8	89	76	83	83	10	0	0	3	NE1	N2	N1						
19.	62.4	63.8	65.4	63.9	74	71	65	70	10	8	8	7	N3	N2	NW3						
20.	67.4	68.0	68.7	68.0	72	65	77	71	0	0	0	0	W3	W3	W2						
21.	67.9	66.8	63.6	66.1	78	65	76	73	0	0	0	0	W2	W2	W2						
22.	59.4	56.6	53.9	56.6	78	66	84	76	0	3	6	3	NW2	NW2	NW1						

ПРИМЕДБА. 1.) 7h, 2h, 9h значи, да се бележи у 7 сахата у јутру, у 2 сахата после подне и у 9 сахата у вече. 2.) Кох ветра знаци N северни, NE северосточни, E источни, SE југоисточни, S јужни, SW југозападни, W западни, и NW северозападни ветар.

Одговори уредништва.

Ж. Ст...ћу у Грацу. — Ствари, које у вашем допису претресате, сувише су личне и приватне, зато га не можемо штампати.

ПОЗИВ.

Учтиво позивамо сву п. н. господу чланове на

ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

новосадског грађанског стрељачког друштва, која ће се у просторијама ватрогасног здања 21. јануара (2. фебруара) у 10 сахата пре подне држати.

Нови Сад, 13. (25.) јануара 1883.

Поглаварство стрељачког друштва.

ОГЛАСИ.

БРАЧНА ПОНУДА.

Један младић у најлепшем цвету младости своје, лепог изгледа, поноситог стаса и љубазног карактера, са својим сигурним приходом и лепим имањем, жели због слабога познанства у женском полу, на овај начин са једном кућевно васпитаном госпођицом, или младом до своји 25 година без деце удовицом са миразом од 6000 форината у брак ступити. Истинито мишљене намере умољавају се најучтивије своја писма ако је могуће са сликама до 1. маја испод имена „Ehrensache“ — 1000 — Postrestante in Werschetz — шиљати. Захтевајући одговори биће тачно одговорени, иначе задржавам себи право. — Поштење и тајна. 3—3

ЗУБОБОЉЕ сваке врсте па и саме шупље и изеле зубе лечи брзо и трајно индиски екстракт. Због изврсности своје требало би свака породица исти екстракт да држи, а може се добити: у Н. Саду само код г.г. **Д. Коде**, у Панчеву код **В. Х. Графа** апатекара, у Земуну код **Јов. Петровића**, у Петроварадину код **Теод. Деодато** апотекара, у флашама по 35 нов.
13—18 **G. Bäuchler.**

Трговина помодног, белог, галантеријског, кратког као и плетеног еспапа ЈОВ. ГЕОРГИЕВИЋА „код писма“ у Новом Саду потребује једног од млађи помоћника. Стручњаци, који осим српског и немачког и мађарски говоре, имају првенство. 3—8

МАРКЕ ЗА ПИСМА

са жигом поштанским из Србије, Бугарске, Босне, Источне Румелије, Црне Горе, Турске и читаве карте дописнице купујем, 100 ком. за 2 франка а 1000 ком. за 20 франака.

Агенти се траже, који могу месечно 100—200 франака заслужити.

Купујем старе новце, стародревне предмете, слике, оружје итд., итд. Распитати се ваља код Weisz Sándor, Antiquitätenhandlung, Budapest, Stefansplatz 8. 15—20

Писма примам на српском, немачком и француском језику. На писмене поруке са послатим porto-м одма одговарам.

ДУЋАН са шпецерајским рафовима и целом опремом издајем од 1. фебруара под закуп.

У Новоме Саду, дунавска улица код златног анђела.
2—2 **Ђорђе Димић.**

Мешовита трговина МИЛАНА ЛУГОМИРСКОГ у Бији потребује једног шегрта. Одраслија деца имају првенство. 2—2

НАЈБОЉИ
ПАПИР ЗА ЦИГАРЕ
ЈЕСТЕ
LE HOUBLON
ФРАНЦУСКИ ФАБРИКАТ.
ПОДРАЖАВАЊА ТРЕБА СЕ ЧУВАТИ!!!

Прави је само онај папир за цигаре, ако има сваки лист биљегу **LE HOUBLON** и ако је сваки картон провиђен са доле налазећим се заштитним знаком и сигнатуром.

MARQUE DE FABRIQUE C. C.

Cawley & Henry Propre du Brevet

CAWLEY & HENRY, alleinige Fabrikanten, PARIS
Seuls Fabricants brevetés des Marques:
PAPIER ANANAS Couleur Maïs Qualité supérieure
LE DRAPEAU NATIONAL Blanc ou Maïs Aux Armes de chaque Pays

4—22

СРПСКА ШТАМПАРИЈА
ДРА СВЕТОЗАРА МИЛЕТИЋА
У НОВОМ САДУ

препоручује се п. т. публици како у месту, тако и из околине, са својом тачном, брзом, лепом и јефтином израдом сваковрсни штампарски послова.

Особито упозорује сл. црквене општине на
ЦРКВЕНЕ МАТРИКУЛЕ
које су на прописаној правој кончаној хартији „Dyos-Györi“ штампане и то у формату 46—59 сантим.

Цена је књизи од 25 табака 1 ф. 25 н.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.